

Adres: Hoofdweg 92
3474 JH Zegveld
Tel: 0348-[nummer]
Email: [naam]@planet.nl

College van B&W
en gemeenteraad van Woerden
Postbus 45
3440 AA Woerden

Betreft: zienswijze op ontwerp-Omgevingsvisie Woerden

Datum: 16 december 2021

Geacht College, geachte Raad,

Met deze brief reageert Stichting Hugo Kotestein op de ontwerp-Omgevingsvisie Woerden, die heden ter inzage ligt.

De hoofddoelstelling van Stichting Hugo Kotestein is opkomen voor behoud en versterking van de (historisch)-ruimtelijke kwaliteit van de stads- en dorpsgebieden en het landelijk gebied

Algemeen

De Omgevingsvisie wordt de opvolger van de Ruimtelijke Structuurvisie Woerden 2009-2030.

Later volgt het Omgevingsplan, waarin o.a. de vigerende bestemmingsplannen en de milieuwetgeving worden opgenomen.

Wij constateren dat het voorliggende document in de eerste plaats een beschrijving is van het huidige ruimtelijke beleid van de gemeente Woerden, dat o.a. steunt op de Ruimtelijke Structuurvisie Woerden 2009-2030, de actuele bestemmingsplannen en diverse gemeentelijke nota's en beleidsstukken. Daarnaast zijn in de nieuwe Omgevingsvisie ontwikkelingsrichtingen beschreven n.a.v. actuele vraagstukken zoals demografische ontwikkelingen, klimaatverandering, energietransitie en bodemdaling. In dit verband worden in de visie uitspraken gedaan, die o.i. onvoldoende zijn onderbouwd, maar wel ingrijpende gevolgen kunnen hebben voor onze gebouwde omgeving en het omliggende landelijke gebied.

Zienswijze

In deze zienswijze reageren wij op een aantal onderwerpen uit de ontwerp-Omgevingsvisie. De onderwerpen zijn:

1. Kernambitie (pagina 36)

definitie

Op pagina 36 staat de kernambitie.

Wij citeren deze: "De kernambitie is om een vitale, duurzame, sociaal-inclusieve en veilige leefomgeving te borgen en te ontwikkelen, met als ankerpunt haar eigen identiteit binnen de regio".

Om te weten wat de identiteit van Woerden is heeft Stichting Hugo Kotestein eerst in hoofdstuk 4 de uitgangspunten en waarden opgezocht, die richtinggevend zijn voor het opstellen van de nieuwe Omgevingsvisie. Hier is op pagina 28 te lezen dat de twee landschapstypen - oeverwal en open veengebied - de (historische) ontwikkeling en de identiteit van de plaats Woerden bepalen. Daarna dient men verder te lezen onder de 'uitgangspunten' op pagina 30 wat met 'identiteit' wordt bedoeld. Hier krijgen we nog niet het antwoord op de vraag wat de identiteit van Woerden is.

Pas op pagina 33 treffen we passages aan over cultuurhistorie en landschap. Dit zijn onderwerpen die identiteit aan een plaats kunnen geven. Het zijn de onderwerpen waar wij als erfgoedinstelling specifiek in geïnteresseerd zijn.

Stichting Hugo Kotestein is van mening dat in de nieuwe Omgevingsvisie de onderwerpen cultuurhistorie en landschap prominenter moeten worden opgenomen. Ze horen in ieder geval in de kernambitie te staan.

De waarden en kenmerken van Woerden: sociaal, ondernemend, vitaal, goed bereikbaar, duurzaam en toekomstbestendig zijn wel opgenomen in de kernambitie. Cultuurhistorie en landschap horen er ook in.

zichtbaarheid

Wat in ieder geval in de alinea op pagina 33 over de cultuurhistorie zou moeten worden toegevoegd is de zichtbaarheid van ons cultureel erfgoed.

De alinea wordt dan:

*"Wij vinden de cultuurhistorische waarden in de gemeente Woerden en het omliggende landschap belangrijk voor onze identiteit. Dit erfgoed willen we behouden, benutten en ontwikkelen door oog te hebben voor de instandhouding, **zichtbaarheid** en bereikbaarheid ervan voor onze inwoners en toeristen".*

In de verdere beschrijving van deze nieuwe Omgevingsvisie kan zichtbaarheid o.a. geconcretiseerd worden door te wijzen op het belang van behoud van zichtlijnen op gebouwen, torens, bijzondere bomen, historische waterlopen en op monumentale of beeldbepalende huizen en gebouwen.

2. Beheerste groei van Woerden (pagina 37)

stelling

Op pagina 37 staat het een en ander over een beheerste groei van Woerden.

Hier staat dat Woerden niet voor ongebreidelde groei gaat. En dus niet gaat voor

het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid en de daarbij behorende groei van de (werkende) bevolking.

Stichting Hugo Kotestein is het met deze stelling eens.

Echter zijn we van mening dat deze stelling in de Omgevingsvisie meer uitgelicht dient te worden. Dit is een dermate belangrijk uitgangspunt dat het een veel duidelijker plek moet krijgen in de Omgevingsvisie, met daaraan gekoppeld een omschrijving van het bijbehorende beleid.

bovenlokale woningvraag

Regelmatig horen en lezen wij dat Woerden dient te bouwen voor de bovenlokale woningvraag. Dat zou groei betekenen binnen ca. 10 jaar naar 60.000 inwoners. Onze Stichting vindt dat Woerden, gelet op de ligging in het Groene Hart, de functie en de identiteit, zich uitsluitend moet richten op de lokale behoefte aan woningen. Dat vraagt minder ruimtebeslag.

Dan kan een groter gebied binnen de bestaande stedelijke omgeving gereserveerd blijven voor de zakelijke sector. Woerdenaren moeten ook kunnen werken. Woon-werkafstanden kunnen we daarmee beperken. Een duurzamer samenleving en een gezondere leefomgeving halen we op die manier dichterbij.

behoefte bedrijfsterrein

Bovenaan pagina 41 worden uitspraken gedaan over de behoefte aan bedrijfsterrein tot 2030.

Voor de periode 2030-2040 wordt gezegd dat er dan naar verwachting 20 hectare nieuw bedrijfsterrein nodig is. In deze becijfering is rekening gehouden met het omvormen van kleine bedrijfsterreinen naar woongebieden.

Eigenlijk moet nu al vastgelegd worden tot hoever men wil gaan. Nu al een claim leggen op 20 ha van het open landschap (want dat wordt in de praktijk bedoeld als bedrijfsterrein wordt gezocht) gaat te ver. Natuur, recreatie, mobiliteit, extensivering van de landbouw, waterberging en ruimte voor duurzame energieopwek zullen in de periode 2030-2040 ook meer ruimte vragen.

Op de open ruimte tussen de kernen moeten we zeer zuinig zijn. Het beleid in de Omgevingsvisie 2022-2040 moet hier volledig op gericht worden.

3. Kernrandzones (pagina 42)

begrip kernrandzone

In de tekst op pagina 42 staat "In de overgangsgebieden tussen stedelijk gebied en het landschap zijn daarom kernrandzones ingericht, waardoor het landschap en zijn cultuurhistorie beter toegankelijk is voor inwoners". In hoofdstuk 6 en 7 staat de beschrijving van het begrip kernrandzone en in hoofdstuk 8 het proces.

Stichting Hugo Kotestein vraagt zich af of het begrip 'kernrandzone' een handig instrument is om de harde grens tussen 'rood en groen' ofwel tussen 'wijken en linten' en het open landschap meer diffuus te maken.

In 2009 is bij het tot stand komen van de Ruimtelijke Structuurvisie een stevige discussie gevoerd over landschapsbouw ofwel het stichten van nieuwe landgoederen aan de randen van de bestaande bebouwingsvlakken. Het onderdeel 'landschapsbouw' is toen afgevoerd.

Nu lijkt het weer terug te keren want aan het einde van de beschrijving van het begrip 'kernrandzone' op pagina 42 wordt gesproken over de mogelijkheid van 'extensieve woningbouw' in kernrandzones.

boerenbuurten

Op veel plaatsen in de gemeente Woerden zijn bufferzones niet nodig. De boerenbuurten van vroeger - zoals 's Gravesloot, Kromwijk, Polanen, Cattenbroek, Breeveld en Geestdorp - zijn al bufferzones. En ook Barwoutswaarder vormt met een deel van het boerderijenlint op een herkenbare manier een bufferzone aan de westkant van het verstedelijkte Woerden. Deze boerenbuurten mogen niet verder verdicht worden maar behoren te blijven zoals ze zijn, met zoveel mogelijk behoud van de boerenhofsteden die er staan. De cultuurhistorische waarden van deze boerenerven moet niet worden verkwaanseld door villabouw in boomgaarden en op achtererven.

westrand Molenvliet

Er is één harde rand in het verstedelijkte Woerden, waar wel iets aan gedaan zou moeten worden. Dat is de westelijke rand van Molenvliet. Ooit waren er plannen voor een bos aan die zijde van Woerden. Dat is na lange discussies nooit gerealiseerd. Dit onderwerp zou weer eens opnieuw besproken moeten worden. In plaats van een compact bos kan ook gedacht worden aan verspreid liggende landschapselementen. Van het type geriefbosje, een hoek van een weiland met enkele hoge wilgen of populieren, een rij knotwilgen of een berkenbosje bij een dam of uitrit.

Dit breekt de blik op de wijk Molenvliet vanuit de richting Nieuwerbrug. Voor de vergroting van de biodiversiteit in dit oude cultuurlandschap zal dit eveneens een positieve uitwerking hebben.

4. Indeling in gebieden (pagina 44-51)

samenhangend beeld

Op pagina 44-45 worden voor het grondgebied van de gemeente Woerden een vijftal zones beschreven met een samenhangend stads- of landschapsbeeld. Ten noorden van de Oude Rijn vormen de poldergebieden Rietveld, Zegveld, Kamerik en Gerverscop één zone onder de naam "Het Goud van Woerden". Het gebied ten zuiden van de Oude Rijn waar rond de vervoersassen veel bebouwing is, is opgedeeld in een viertal zones: "Het Venster", "De Poort van Woerden", "De Groene Brug" en de "Achtertuin van Harmelen". Op pagina 46-51 staan de kenmerken van de vijf zones.

andere namen

In de Ruimtelijke Structuurvisie Woerden 2009-2030 (voorloper van de Omgevingsvisie) heette het gebied ten noorden van de oeverwal van de Oude Rijn nog gewoon 'Het Veenweidengebied'.

Stichting Hugo Kotestein geeft de voorkeur aan deze naam. Dit is een herkenbare naam, en inmiddels goed ingeburgerd. De karakteristiek van het betreffende gebied - bepaald door bodemsoort en grondgebruik - ligt in de naam opgesloten.

In lokaal en interregionaal overleg begrijpt iedereen over welk gebied wordt gesproken. De naam Het Goud van Woerden blijft niet in de hoofden hangen.

De naam De Poort van Woerden wordt al enige jaren gebruikt voor stedelijke ontwikkelingen in een wijde cirkel rond het NS-station van Woerden. Deze naam is goed bruikbaar en dekt de lading.

Dit is beslist niet het geval bij de naam Achtertuin van Harmelen. Deze naam doet al direct denken aan verrommeling.

Er is nog iets anders. De indeling in meerdere zones en het geven van namen aan die zones zou kunnen suggereren dat al discussies gevoerd en afgerond zijn voor het gebied tussen de oeverwal van de Oude Rijn en de A12.

Terwijl het gebied direct naast de A12 nog heel open, landelijk en gaaf is.

Er zijn ideeën, plannen en claims die het voortbestaan van de A12-zone als landelijk gebied onzeker maken. Maar onomkeerbare besluiten zijn nog niet genomen.

Beter is in de naamgeving samenhang te laten zien in oorsprong, aanblik en grondgebruik van het bedoelde gebied.

Wij stellen daarom voor Het Venster aan de westkant van Woerden nader aan te duiden met Het Venster-West.

En de gebieden Groene Brug, De Achtertuin van Harmelen en de polder Reijerscop - deze lijkt te zijn overgeslagen in de naamgeving van de gebieden - als één gebied aan te duiden met Het Venster-Oost.

Hiermee valt Woerden dan weer terug op het beleid van enkele decennia geleden toen gepleit werd voor snelwegvensters.

Bij Utrecht-Leidsche Rijn en Bodegraven-Gouda is weinig meer over van de open vensters die hier 30 jaar geleden nog waren.

Laat als Woerden nu eens wat anders zien. Laat Woerden het behoud van de snelwegvensters hoog op de agenda houden.

5. Visie per thema (pagina 52-103)

botsende belangen

Op pagina 52-103 wordt de 'Visie op hoofdlijnen' per thema uitgewerkt.

Stichting Hugo Kotestein ziet in de uitwerking hier en daar risico's. Dat is waar uitbreiding van woningbouwlocaties of bedrijfsvestiging botst met aanwezige natuurwaarden of landschappelijke waarden.

Ook duurzame energieopwekking met windturbines of zonnenvelden zal een aanslag zijn op het waardevolle open landschap in de gemeente Woerden.

En dat geldt ook voor aanleg van wegen door het buitengebied. Wegenaanleg leidt tot versnippering van het landschap en tot aantasting van de historische kavelstructuur van onze poldergebieden.

afstand tussen kernen

De ruimte die er nu nog is tussen de verschillende kernen binnen de gemeente Woerden dreigt te worden opgeofferd aan de 'vooruitgang'. Dus niet deze open gebieden de komende decennia ongelimiteerd prijsgeven aan woningbouw, bedrijfslocaties, wegen en zonneparken.

Ook moet worden voorkomen dat Woerden aan buurgemeenten vastgroeit. De kernen Linschoten en Nieuwerbrug liggen dichtbij.

Als duurzame agrarische bedrijvigheid in de open gebieden van de gemeente Woerden optimale kansen krijgt, behoudt het landschap zijn openheid. Goede landbouwgrond moet goede landbouwgrond blijven. Landbouwgrond omzetten in industriegebied zien wij als een negatieve ontwikkeling.

nieuw bedrijfsterrein

We zien de laatste weken in de pers verzoeken van Transportbedrijf Snel en Aannemersbedrijf Van Ooijen voor bedrijfsvestiging aan de Burgemeester Van Zwietenweg. Dit is op een locatie die het in het recente onderzoek naar

schuifruimte niet heeft gehaald. Naar onze mening is deze locatie terecht afgewezen.

Het zicht op het gedeelte van de polder Barwoutswaarder dat nog open is, met het daarin liggende boerderijlint, moet in stand blijven.

Het is tot nu toe nationaal beleid om het Venster Bodegraven-Woerden vanaf de A12 met de blik op het Groene Hart open te houden. Wij doen de oproep aan het gemeentestuur dit beleid te blijven volgen.

De verdozing in het Nederlandse landschap gaat heel hard. Laat Woerden hier niet aan meedoen.

Het mooie open landschap bij Woerden, dat goed te zien is vanaf de A12 en vanuit de trein, moeten we respecteren en beschermen. Laat de gemeente zich daar sterk voor maken.

hoogbouw in stationsomgeving

In het stationsgebied is ruimte voor nieuwbouw. Er zijn projecten in voorbereiding en in uitvoering. Stichting Hugo Kotestein vindt dat dichtbij het station en bij het spoor de bouwhoogte beperkt moet blijven. Het monumentale stationsgebouw mag niet door brede en hoge bouwmassa's worden weggedrukt. Nu al staan aan de noordkant hoge gebouwen op het voormalige Monaterrein en het Defensie-eiland.

Aan de zuidkant komen hoge gebouwen in Middelland-Noord en Snellerpoort.

Maak nieuwbouw dicht langs de spoorbaan niet te hoog en niet te grootstedelijk. Dat past niet bij de schaal van Woerden en harmonieert niet met de blik vanuit de trein op de oude binnenstad.

Beperk het aantal hoogteaccenten in de gebieden Middelland, Snellerpoort en de Stationsomgeving. Als er op deze, dicht bijeen liggende terreinen zoveel hoogteaccenten komen, zal de toekomstige skyline van Woerden er uit zien als een aaneengesloten lint van hoogbouw. De torens en de molen van de stad Woerden zullen we dan niet meer zien.

duurzame energieopwekking

Op pagina 51 wordt aangekondigd dat er na 2030 onderzocht wordt of er langs de Ir. Enschedeweg grootschalige opwek van energie door zon of wind mogelijk is.

In het Afwegingskader voor duurzame energieopwek worden de A12 en de N212 (Ir. Enschedeweg) onder één noemer geplaatst. Omdat bij de N212 sprake is van een totaal andere situatie dan bij de A12, is Stichting Hugo Kotestein het hiermee niet eens. Enkele restricties die gelden voor het open landschap dienen eveneens te gelden voor de N212.

Bij de aanleg van de N212 (rond 1960) is de oorspronkelijke verkaveling nauwelijks aangetast, deels omdat deze weg een reeds bestaande kade volgt. Omdat de N212 op vrijwel het zelfde niveau ligt als het aangrenzende poldergebied is er landschappelijk gezien slechts beperkte aantasting, zeker in vergelijking met de A12. Hoge windmolens en grote oppervlakten met zonnepanelen vinden wij in dit nog gave veenlandschap ongewenst.

binnenstad

Wat ons verbaast is dat er in de Omgevingsvisie zo weinig aandacht wordt geschonken aan de Visie op de binnenstad.

Daar spelen heden toch belangrijke zaken, zoals de bereikbaarheid, het parkeren, leegstand van winkels, herinrichting winkelgebied, bestemmingswijziging van panden, enz.

Ook wordt er gewerkt aan een Beeldkwaliteitsplan voor inrichting van de buitenruimte in de binnenstad.

Allemaal zaken om te noemen in deze Omgevingsvisie, lijkt ons.

project Rijngracht

Het project Rijngracht missen we in de ontwerp-Omgevingsvisie. Dit ambitieuze, maar zeker niet utopische plan om de in 1961 gedempte Rijn weer terug te brengen in de binnenstad, zou toch aandacht behoren te krijgen in de nieuwe Omgevingsvisie.

Het plan voor de Rijngracht moet breed bestudeerd en besproken worden. Voor het Centrum van Woerden biedt het veel kansen.

Door het in de Omgevingsvisie op te nemen, raakt het niet in de vergetelheid.

6. Oostelijke randweg (pagina 76-81)

nieuw wegtracé

Op pagina 77 wordt de aanleg van de oostelijke randweg min of meer als onontkoombaar gepresenteerd.

Een oostelijke randweg wordt een grote aanslag op het open landschap tussen Woerden en Harmelen. Het getekende tracé (zie pag. 78-79) doorsnijdt de oeverwal in de polder Breeveld en scheert vervolgens in twee richtingen langs de recreatie- en natuurzone bij de Cattenbroekerplassen. De taps toelopende kavelstructuur van de polder Breeveld zal ernstig worden aangetast. Ook de bijzondere restblokkenverkaveling tussen de polders Cattenbroek en Breeveld-Haanwijk gaat verloren.

uitgebreide studie oostelijke randweg

Er wordt op pagina 81 een uitgebreide studie aangekondigd, waarbij gekeken zal worden naar de effecten van de weg op de recreatiemogelijkheden, de cultuurhistorische waarden, de biodiversiteit en de toegankelijkheid van het gebied tussen de kernen Woerden en Harmelen. De gemeente wil waarborgen dat de functies van het landschap door de aanleg van deze weg niet verloren gaan, staat in de tekst.

Op zich is dat een goed uitgangspunt. Maar of met een studie elke schade aan het landschap wordt voorkomen, is de vraag.

In de praktijk zal blijken dat de oostelijke randweg volgens het voorgestelde tracé een bypass wordt voor sluipverkeer van de A12 naar de A2.

De aanleg van de oostelijke randweg kan winst opleveren voor de leefbaarheid in de binnenstad en de woonwijken, maar het zal ten koste gaan van het landschap.

Laat dit in een steeds voller wordend Nederland een punt van veel aandacht zijn.

7. Andere visies

In de aankondigingen van de gemeente in het afgelopen halfjaar stond steeds dat diverse visies, die de afgelopen jaren zijn gemaakt en vastgesteld, een plek krijgen in de Omgevingsvisie.

Als voorbeelden werden genoemd: de verkeersvisie, de woonvisie, de visie op het Stationsgebied en de warmtevisie. Hierdoor zou één samenhangend toekomstbeeld ontstaan.

Het is ons niet duidelijk waar bovengenoemde visies terugkomen in deze ontwerp-Omgevingsvisie. Kan dat alsnog worden aangegeven? Daarbij graag ook vermelden wat de kernwaarden zijn van de verschillende visies, en hoe deze zijn vertaald in de nieuwe Omgevingsvisie.

Verder missen wij een Literatuurlijst.

8. De Cultuurhistorische Waardenkaart

De Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW-kaart) is in concept klaar. Wanneer wordt deze onderdeel van de Omgevingsvisie?

Is er voor bescherming van waardevolle objecten op de CHW-kaart al een meerjaren reservering? Het aanwijzen van monumentale gebouwen en karakteristiek objecten en ensembles mag geen wassen neus zijn. Een belangrijke taak ligt bij de eigenaren, maar zij moeten bij de bescherming van erkend erfgoed wel financieel ondersteund kunnen worden als sprake is van uitgaven die normale onderhoudskosten te boven gaan.

Slotopmerking

Stichting Hugo Kotestein adviseert het gemeentebestuur de ontwerp-Omgevingsvisie nog eens goed onder de loep te nemen, en dan met name vanuit redactioneel oogpunt.

Zoals het stuk er nu uit ziet is het een onpraktisch document. Het nodigt niet uit tot lezen. Belangrijke informatie staat verspreid over diverse hoofdstukken. Als voorbeeld hebben wij in onze zienswijze de formulering van de 'kernambitie' aangehaald.

Wat voor de kernambitie geldt, geldt voor een groot deel van de Omgevingsvisie. Het raadplegen van dit beleidsstuk in de toekomst wordt een tijdrovende zaak. De burger zal het stuk daarom vermoedelijk links laten liggen. Gezien de beoogde burgerparticipatie is dit een gemiste kans. Kortom: de opzet, indeling en redactie van het stuk kan beter.

Verder willen wij opmerken dat de doelstellingen van de projecten in deze ontwerp-Omgevingsvisie veelal vaag en niet gekwantificeerd staan beschreven. Veel zaken worden niet concreet gemaakt of doorgeschoven naar een volgende fase.

Als dingen in onze zienswijze niet duidelijk zijn geven wij graag een toelichting.

met vriendelijke groet
namens Stichting Hugo Kotestein
[naam], voorzitter werkgroep Woerden